

СОРТИ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР

Родина ЗОНТИЧНИХ (APIACEAE)

СЕЛЕРА ЛИСТКОВА

(*Apium graveolens L.*)

'КРАСИЛІВСЬКА'. Сорт створений методом інбридингу з наступним добором і районований в 1993 р. для зон Степ, Лісостеп та Полісся України (автори В.П.Гринь, В.Ю.Бабіченко).

Дворічна рослина. В перший рік формує розетку прикореневих листків та розгалужений коренеплід, які використовують в їжу.

Листки і коренеплоди селери багаті на каротин (до 7 мг%), аскорбінову кислоту (до 150 мг%), вітаміни В₁, В₂, РР, фолієву кислоту.

Вирощується розсадою. Технічна стиглість наступає через 80-90 днів після появи сходів. Середня урожайність листків 15,0-18,0 т/га. Взимку коренеплоди можна використовувати для вигонки листя в теплиці.

Для одержання насіння висадки висаджують в квітні. Урожай насіння становить 500-600 кг/га. Норма висіву – 0,3 кг/га.

ПЕТРУШКА

(*Petroselinum crispum (Mill.) Nym.*)

'УРОЖАЙНА'. Сорт створений методом індивідуального добору із зразка, одержаного з Німеччини і районований з 1959 року для зон Степ, Лісостеп та Полісся України (автори В.П.Гринь, І.О.Дрига).

Дворічна рослина. Холодостійка: дорослі рослини зимують у ґрунті.

В перший рік вегетації формується розетка з 20-100 листків та розгалужений коренеплід, які багаті на аскорбінову кислоту (до 250 мг%), каротин (до 4 мг%), вітаміни В₁, В₂, РР, фолієву кислоту, ефірні олії та мінеральні речовини.

Урожайність листків становить 24,0-30,0 т/га.

На другий рік зацвітає і дає насіння, урожай якого становить 800-1200 кг/га. Норма висіву – 5 – 6 кг/га.

Родина АЙСТРОВИХ (ASTERACEAE)

ТОПІНАМБУР

(*Helianthus tuberosus L.*)

'ДІЄТИЧНИЙ'. Сорт створений методом фізичного мутагенезу з наступним добором і районований з 1990 року для Степової і Лісостепової зон України (автори В.П.Гринь, О.О.Абрамов).

Багаторічна високоросла (до 3 м) рослина. В їжу використовують бульби, які формуються на підземних укорочених пагонах (столонах) компактно по 20 – 25 шт. на одній рослині. Мають округлу або видовжено-овальну форму, рожевого забарвлення. Маса однієї бульби близько 120 г. Урожайність – 45,0 т/га.

Бульби топінамбура містять 20,6 % сухої речовини, 3,2 % білку, 1,1 % мінеральних речовин, 18,6 % вуглеводів. Вони мають дієтичні властивості, завдяки наявності в хімічному складі відносно великої кількості інуліну.

Топінамбур надзвичайно невибаглива рослина щодо ґрунтів та умов вирощування, стійкий проти несправжньої борошнистої роси, добре зимує. В умовах центральних та північних областей України цвіте рідко. Розмножується бульбами. При вирощуванні на харчові цілі, розсаджують через 2 роки, щоб уникнути зниження товарності бульб через зменшення їх розмірів. Норма посадки бульб – 800-1000 кг/га.

САЛАТ РОМЕН

(Lactuca sativa var. romana Lam.)

'СОВСЬКИЙ'. Сорт виведений методом гібридизації і районований з 1991 року для Степу, Лісостепу та Полісся України (автори В.П.Гринь, Н.М.Смілянець).

Однорічна салатна рослина. Спочатку формує розетку темно-вишневих листків, пізніше – видовжену нещільну головку масою близько 300 г. Листки і головки містять 0,6 % цукру, 1,4 % білку, 80 мг% аскорбінової кислоти, 1,3 мг% каротину, вітаміни групи В, Е, РР, органічні кислоти, мінеральні речовини: калій, кальцій, магній, залізо, фосфор.

Використовують у свіжому вигляді, як салат звичайний, або відварюють і смажать.

Середньостиглий: технічна стиглість настає через 45-65 днів після появи сходів. Урожай головок становить 47,0 т/га. Транспортабельний. Стійкий проти рахунку хворобами, а також проти стрілкування. Насіння достигає в серпні. Урожай насіння – 800-1000 кг/га. Норма висіву – 6 кг/га.

Родина ЛОБОДОВИХ (CHENOPODIACEAE)

МАНГОЛЬД

(Beta vulgaris var. cicla L.)

'ЗИМНІЙ'. Сорт виведений методом багаторазового підзимового посіву з наступним доборою і районований з 1991 року для Степової зони України (автори В.П.Гринь, О.В.Правда).

Мангольд (листяний буряк) дворічна салатно-шпинатна рослина. Холодостійкий та посухостійкий. Дає ранню овочеву продукцію, багату вітамінами: 60 мг% аскорбінової кислоти, 4 мг% каротину, В₁, В₂, D, РР. Листки містять мінеральні речовини: залізо, калій, фосфор, літій.

В їжу використовують листки та черешки, з яких готують супи, салати, варять, смажать, консервують і засолюють.

Ранньостиглий: технічна стиглість настає через 30-40 днів від появи сходів. Урожай, який становить 35,8 т/га, збирають протягом літа. Для осіннього використання застосовують повторні посіви, збираючи листки та черешки до заморозків.

Коренеплоди зимують у ґрунті, у північних районах потребують укриття. Рано навесні, після зимівлі, відростає молоде листки, яке теж можна використовувати (до фази стеблуння) у їжу.

Насіння досягає у липні – серпні. Урожайність насіння – 1200-1500 кг/га. Норма висіву – 16-18 кг/га.

Родина КАПУСТЯНИХ (BRASSICACEAE)

КАПУСТА БРОКОЛІ

(*Brassica oleracea* var. *cytosa* Duch.)

'ВІТАМІННА'. Сорт виведений методом індивідуального добору з гібридної популяції Дечико і Гіллястої і районований з 1983 року для зон Степ, Лісостеп та Полісся України (автор В.П.Гринь).

Капуста броколі однорічна рослина. Вегетаційний період від сходів до масової технічної стиглості становить 90-110 днів. Сорт Вітамінна має регенеративні властивості: після збору центральної головки з пазух листків відростають бічні головки меншого розміру. При систематичному зборі головок урожай збирають протягом усього літа і початку осені, який становить 28,0 т/га.

Центральні суцвіття (головки) використовують не тільки у вареному вигляді, а й консервують та заморожують. За вітамінними та харчовими якостями вони переважають цвітну капусту. До хімічного складу головок входить 12 % сухих речовин, 1,8 % цукру, 5,1 % білку, 150 мг% аскорбінової кислоти, 0,8 мг% каротину, 18 мг% вітаміну Е, вітаміни групи В, РР, D, К та інші.

Після збору врожаю рослини залишаються зеленими і соковитими і додатково дають близько 40,0 т/га зеленої маси, яку використовують на корм тваринам.

Для одержання насіння броколі вирощують розсадою. Насіння збирають у жовтні. Урожайність становить 700-800 кг/га. Норма висіву при розсадному способі – 0,6 кг/га, при безрозсадному – 1,5-2,0 кг/га.

Родина ЦИБУЛЕВИХ (ALLIACEAE)

ЦИБУЛЯ СЛИЗУН

(*Allium nutans* L.)

'ЛІЛЕЙНА'. Сорту виведений методом клонового індивідуального добору із зразка, отриманого із ВІР, і районований з 1995 року для зон Степ, Лісостеп та Полісся України (автор В.П.Гринь).

Багаторічна рослина. Стійка проти несприятливих умов вирощування, зайворювань, невибаглива до ґрунтів, добре зимує, високопродуктивна та ранньостигла. Вирощується на одному місці 6 – 8 років. В їжу використовують плоскі соковиті листки, які мають слабогострий смак і багаті на аскорбінову кислоту (60 мг%), каротин (11,0 мг%), вітаміни групи В, ефірну олію, мінеральні речовини: калій, кальцій, фосфор, залізо, магній, мідь.

В перший рік вегетації рослини розвиваються повільно. Урожай починають збирати навесні (середина травня) наступного року. Урожайність становить 45,0 т/га. Кореневища можна використовувати для вигонки зелені в теплиці.

Цвіте і дає насіння на другий або третій рік. Урожайність насіння становить 800-1200 кг/га. Норма висіву – 12-15 кг/га.

Родина ПАСЛЬОНОВИХ (SOLANACEAE)

ФІЗАЛІС КЛЕЙКОПЛІДНИЙ

(*Physalis ixocarpa* Brot.)

'ЛІХТАРИК'. Сорту отриманий методом багаторазового добору з популяції вільноперезапилених форм, батьківські форми яких отримано з Італії. Районований з 2003 р. (автори Н.М.Смілянець, О.О.Абрамов).

Однорічна рослина. Вирощують як розсадним так і безрозсадним способами. Агротехніка подібна до агротехніки вирощування помідорів. Використовують томатоподібні плоди для салатів та для консервування. Вони містять пектинові речовини, цукор, аскорбінову кислоту і є дієтичним та профілактичним продуктом харчування для запобігання інтоксикації організму людей, які працюють в шкідливих умовах. Урожайність плодів – 21,4-21,7 т/га, насіння – 700-1000 кг/га. Норма висіву при розсадному способі вирощування – 0,3 кг/га, при безрозсадному – 1,0 кг/га.

ФІЗАЛІС СУНИЧНИЙ

(Physalis pubescens L.)

'ЖАРИНКА'. Сорт отриманий методом багаторазового добору з популяції вільноперезапилених форм, батьківські форми яких отримано з Польщі. Районований з 2003 р. (автори Н.М.Смілянець, О.В.Правда).

Однорічна рослина. Вирощується в основному розсадним способом, хоча в південних районах – безрозсадним. Плоди багаті на пектинові речовини, цукор, вітаміни і використовують для приготування варення, желе, компотів та інших солодких страв. Урожайність плодів – 12,3-12,6 т/га, насіння – 120-180 кг/га. Норма висіву при розсадному способі вирощування – 0,5 кг/га, при безрозсадному – 1,5 кг/га.